

DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2022.31.326>
UDC 929Harbuľová

Peter Švorc

Prof. PhDr., CSc
Prešovská univerzita v Prešove
Ul. 17. novembra č.15, 080 01 Prešov, Slovenská republika
E-mail: peter.svorc@unipo.sk
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3716-5058>
ResearcherID Web of Science: AAC-8811-2019
Scopus ID: 39963258200

**DOC. PhDr. ĽUBICA HARBUĽOVÁ, CSc.,
ŠEŠŤDESIATROČNÁ**

**(до ювілею кандидатки історичних наук, доцентки,
членкині редакційної колегії нашого збірника наукових праць
Любіці Гарбуľової)**

Peter Švorc

Prof. PhDr., CSc
University of Prešov
č.15, Ul. 17. novembra, Prešov, 080 01, the Slovak Republic
E-mail: peter.svorc@unipo.sk
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3716-5058>
ResearcherID Web of Science: AAC-8811-2019
Scopus ID: 39963258200

**FOR THE ANNIVERSARY OF PhD IN HISTORY,
ASSOCIATE PROFESSOR, A MEMBER OF OUR
YEARBOOK EDITORIAL BOARD ĽUBICA HARBUĽOVÁ**

V roku 2002 vydala spoločnosť Excel Enterprise, s. r. o. knihu *Dejiny obce Moravany*, dediny, ktorá leží neďaleko okresného mesta Michalovce. Bolo to v roku, keď si Moravany pripomínali 750. výročie prvej písomnej zmienky. Starosta obce v úvodnom slove vyjadril radosť z knihy, ktorá obyvateľom tejto dediny priniesla množstvo nových poznatkov o Moravancoch a vyzdvihol skutočnosť, že kniha vznikla na základe rozsiahleho historického výskumu, aký ani on, ani jeho rodáci dovtedy nezažili. Bol to fakt. Ale prečo o tom píšem, lebo za rozsiahlym výskumom, a vôbec za knihou o Moravancoch stála jej zostavovateľka a spoluautorka Ľubica Harbuľová, rodáčka z uvedených Mora-

vian, ktorá v roku vydania knihy oslavovala 40. výročie svojich narodenín. Odvtedy ubehlo ďalších 20 rokov a hlavná autorka a zostavovateľka si v roku 2022 pripomína nové okrúhle jubileum. Kniha o jej rodnej dedine však ani za tých 20 rokov nič nestratila na svojom význame, ibaže je pre Moravianov o čosi vzácnejšia a dá sa predpokladať, že aj jej autorka.

Doc. PhDr. Ľubica Harbuľová, CSc., sa narodila 16. júla 1962 v Michalovciach, ale vyrastala v Moravanoch, kde žili jej rodičia. Tu ukončila aj základnú deväťročnú školu a po štvorročnom štúdiu na gymnáziu v Michalovciach začala v roku 1980 študovať dejepis a ruský jazyk a literatúru na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (FF UPJŠ). Štúdium úspešne ukončila v roku 1985 a ešte v tom istom roku na tej istej fakulte získala titul Philosophie doctor (PhDr.).

Po skončení vysokoškolského štúdia v roku 1985 nastúpila ako odborná asistentka na Katedru dejín FF UPJŠ v Prešove a od počiatku sa profilovala na výučbu všeobecných dejín, pričom jej vo vedecko-výskumnom zameraní učarovali dejiny východnej Európy a najmä Sovietskeho zväzu, resp. najmä dejiny Ruska v 20. storočí.

Dejiny jej rodnej obce Moravan boli len akýmsi krátkym a príjemným odbočením od jej hlavnej témy, boli akousi morálnou povinnosťou historičky spracovať dejiny obce, v ktorej má svoje rodové korene a ktorá ju v Moravanoch aj navždy ukotvuje.

Pravda, do dejín Ruska, ktoré ju stále fascinujú svojou mnohorožnosťou a nezameniteľnými historickými príbehmi, sa zahľadela cez optiku Slovenska, a to najskôr dizertačnou prácou *Zahraničné Rusko a Slovensko (Z dejín ruskej porevolučnej emigrácie na Slovensku v medzivojnovom období)*, ktorú obhájila v roku 1998 na Historickom ústave SAV v Bratislave.

Vtedy už bola na pulloch kníhkupectiev monografia *Ruská a ukrajinská emigrácia v ČSR v letech 1918–1945, Praha 1996*, v ktorej Ľ. Harbuľová figurovala ako jej spoluautorka spolu s českými historikmi V. Veberom, Z. Sládekom a M. Bubeníkovou. Cestu k obhájeniu uvedenej dizertačnej práce si Ľubica Harbuľová dláždila kvalitnými výstupmi tak v spoluautorstve s už renomovanými českými historikmi, ako aj sólovo. Jej ďalší vklad do poznania ruskej porevolučnej emigrácie predstavovala publikácia *Ruská porevolučná emigrácia v Európe a vo svete (Centrá a činnosť pooktóbrovej politickej emigrácie z Ruska v rokoch 1918–1945)*, Prešov 1999. Jedno z takýchto centier bolo v nevelkej dedine na severovýchodnom Slovensku — v Ladomirovej. Nebolo to bezvýznamné centrum, zohrávalo dôležitú úlohu v živote ruskej pravoslávnej emigrácie, čo, samozrejme, bolo dostatočným dôvodom, aby sa ním Ľ. Harbuľová zaoberala. V roku 2000 vychádza v Prešove jej ďalšia monografická práca *Ladimirovské reminiscencie. Z dejín ruskej pravoslávnej misie v Ladomirovej 1923–1944*. V nej autorka zachytila príbeh ruského

pravoslávneho duchovenstva, ktoré sa emigráciou z boľševického Ruska uchytilo v mladom demokratickom československom štáte, vybudovalo Ruskú pravoslávnu misiu, v ktorej od počiatku dominovala jej vydateľská činnosť. Stovky exemplárov pravoslávnej duchovnej literatúry sa dostávali z Ladomirovej do rúk ruskej emigrácie a neskôr, po vypuknutí druhej svetovej vojny, knihy putovali odtiaľto na územia Sovietskeho zväzu, ktoré okupovalo nacistické Nemecko a ktoré šíreniu takejto literatúry nebránilo. Ruskí emigranti žijúci v Európe, vrátane ladomirovských, sa usilovali o „znovuobrodienie Ruska“ aj cestou pravoslávnej cirkvi.

Prepojenosť dejín Slovenska a dejín ruskej emigrácie v medzivojnovom období zachytáva Ľubica Harbuľová v ďalšej monografickej práci *Ruská emigrácia a Slovensko (Pôsobenie ruskej pooktóbrovej emigrácie na Slovensku v rokoch 1919–1939, Prešov 2001)*. Autorka pri písaní uvedených ale aj nespomínaných monografií a vedeckých štúdií objavovala desiatky ruských emigrantov, ktorí pôsobili na Slovensku a ktorí vari vo všetkých oblastiach života prispievali k jeho rozvoju. Prirodzene, do tohto ruského emigrantského diapazónu sa jej čoraz viac dostávali aj iní sovietski emigranti — najmä ukrajinskí. A tak celkom prirodzene sa v zozname jej publikačných výstupov objavuje téma Ukrajiny (*Vnútropolitický vývoj Ukrajiny v rokoch 1918–1920 na stránkach slovenskej dobovej tlače. In: Z dziejów regionów Europy Środkowo-Wschodniej w XIX i XX w. Rzeszów 2008*).

Vedecké práce, ktoré Ľ. Harbuľová publikovala po roku 2001, publikovala už ako docentka všeobecných dejín. Habilitovala sa totiž v roku 2001 na materskej fakulte v Prešove prácou *Sibírsky autonomizmus v období občianskej vojny v Rusku a jeho doznievanie v emigrácii*. V knižnej podobe vyšla habilitačná práca v roku 2011 pod názvom *Sibírsky autonomizmus*.

Katedra slovenských dejín a archívniectva a Katedra všeobecných dejín na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity, ktorá vznikla 1. januára 1997 odčlenením niekoľkých fakúlt od Univerzity P. J. Šafárika so sídlom v Košiciach, sa v 90. rokoch minulého storočia stali organizátormi celej série medzinárodných vedeckých konferencií so zameraním na strednú Európu v 19. a 20. storočí. Z nich potom vychádzali zborníky, na ktorých vydateľsky participovala Viedenská univerzita (Universität Wien) či univerzita Karla Františka v Grazi (Karl-Franzes-Universität), no a zostavovateľsky Ľubica Harbuľová so svojimi prešovskými kolegami Petrom Švorcom, Michalom Danilákom a rakúskymi Karlom Schwarzom (Viedeň) a Haraldom Heppnerom (Graz). Meno Ľ. Harbuľovej ako zostavovateľky nachádzame v celom rade ďalších konferenčných zborníkov vychádzajúcich už v novom tisícročí, a samozrejme, s reprezentatívnym medzinárodným autorským obsadením. Dodajme, že autorsky participovala na mnohých vedeckých zborníkoch vychádzajúcich v zahraničí — v Českej republike, na Ukrajine, v Poľsku,

Rusku, Taliansku, Maďarsku a tam aj vystupovala na vedeckých konferenciách, kam ju ich organizátori pozvali.

Slovenská historická spoločnosť pri Slovenskej akadémii vied v Bratislave a jej súčasť Slovenský národný komitét historikov postupne vytvárali bilaterálne komisie historikov, aby organizačne podporili medzinárodnú spoluprácu slovenských historikov s ich zahraničnými kolegami. V roku 1999 vznikla *Slovensko-ukrajinská komisia historikov*, ktorej do roku 2005 predsedal profesor Michal Danilák, v rokoch 2005–2020 Marián Gajdoš a po ňom Michal Šmigel'. Ako tajomníčka komisie pracovala Ľubica Harbuľová. O dva roky neskôr — v roku 2001 vznikla *Komisia historikov Slovenskej republiky a Ruskej federácie*, do ktorej bola doc. Ľ. Harbuľová nominovaná ako jeho členka, tu bola zvolená najskôr do funkcie podpredsedníčky a v roku 2020 sa stala predsedníčkou uvedenej komisie.

V oboch bilaterálnych komisiách preukázala dobrý organizačný talent, rovnako ako aj na svojom pracovisku, ktoré sa v roku 2005 pretransformovalo z dvoch historických katedier na *Inštitút histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity*. Ľubica Harbuľová sa v roku 2009 stala riaditeľkou *Inštitútu histórie* a ten sa pod jej vedením personálne i odborne skonsolidoval a vedecky i pedagogicky rýchlo rástol. Počas jej dvoch funkčných období (v rokoch 2005–2018) získalo pracovisko celý rad grantových projektov, ktoré ho posúvali na popredné priečky v rebríčku úspešnosti historických pracovísk na Slovensku. Ona sama bola nielen členkou grantových tímov, ale aj ich vedúcou, ako napr. v grantových projektoch VEGA *Migrácia obyvateľov východnej Európy a Slovensko (prvá polovica 20. storočia)*; *Osobnosti ruského politického exilu na Slovensku v rokoch 1920–1945*; *Vklad ruskej emigrantskej inteligencie do rozvoja vedy a kultúry na Slovensku v rokoch 1920–1945*, ale aj v iných. Bola členkou riešiteľského kolektívu pre projekt *Centrum excelentnosti sociohistorického a kultúrnohistorického vývoja Prešovskej univerzity v Prešove* a v súčasnosti je členkou riešiteľského kolektívu prestížneho grantu Agentúry pre vedu a výskum (APVV) *Multietnicita a multikonfesionalita a ich vplyv na spoločenský, politický a kultúrny vývoj okrajových oblastí v prvej polovici 20. storočia (na príklade východného Slovenska a Podkarpatskej Rusi)*.

V jej práci vysokoškolského pedagóga hrá dôležitú úlohu vzdelávacia činnosť. Ľ. Harbuľová prednáša svetové dejiny po roku 1918, dejiny medzinárodných vzťahov v 20. storočí, dejiny Ruska v 20. storočí, začleňovanie strednej a juhovýchodnej Európy do sovietskeho mocenského systému a vedie aj niektoré ďalšie výberové prednášky. Na túto činnosť sa viažu diplomové práce študentov odboru história a učiteľstva so špecializáciou dejepis. Pre nich vyberá zaujímavé témy z uvedenej problematiky jej výskumu a tiež prednášok. Úspešne obhájené diplomové bakalárske a magisterské práce, ktoré viedla doc.

Harbuľová, môžeme počítať na desiatky a pribúdajú aj dizertačné práce, za ktorými nachádzame jej skúsené pedagogické vedenie. Ľ. Harbuľová svojim študentom zdôrazňuje niekoľko princípov vedeckej práce — no na prvom mieste etiku výskumu a publikovania jeho výsledkov.

S menom Ľubice Harbuľovej sa stretne vo Vedeckej rade Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity, v Edičnej komisii vydavateľstva FF PU, a čo je dôležité, aj v redakčných radách viacerých domácich i zahraničných vedeckých časopisov. Medzi nimi v internetovom časopise Inštitútu histórie *DEJINY*, *Annales historici Presovienses*, ale aj v zahraničných ako ukrajinský *Istoryčnyj časopys z bohemistyky i slovakistyky*, vydávaný Centrom historických štúdií z bohemistiky a slovakistiky Užhorodskej národnej univerzity v Užhorode.

Zachytiť všetku činnosť doc. PhDr. Ľubice Harbuľovej, CSc., jej aktivity, záujmy ako lásku k výtvarnému umeniu, krásnej literatúre, filmu a umeniu vôbec, sa na niekoľkých stránkach ani nedá. Vari to ani nie je potrebné, veď na širšiu bilanciu má jubilantka ešte dosť času, ktorý určite využije na nové výskumy, na historické analýzy a publikačné výstupy či už v monografickej podobe, alebo v podobe vedeckých štúdií. Mne neostáva nič iné, len jej pri príležitosti okrúhleho životného jubilea poželat' všetko dobré, najmä zdravie, pohodu a veľa tvorivých síl.